

Wet en werkelijkheid inzake het taalevenwicht in het Belgisch officierencorps

Een overzicht van de periode 1938-1982

door Kris HOUBEN,

Medewerker aan de Afdeling Politologie
van de Katholieke Universiteit te Leuven.

Inleiding.

Meer dan anderhalve eeuw na het ontstaan van de Vlaamse Beweging is de communautaire strijd nog steeds aan de gang. Inderdaad, hij is volop actueel, en voelbaar op meerdere vlakken van de huidige politieke besluitvorming.

Tallose Vlaamse denkers, politici en oratoren hebben door de jaren heen gestreden om het Vlaamse volk te geven wat het toekwam : een gelijkberechtiging in rechte en in feite, ook op taalkundig gebied (1).

Een van de minst belichte, en vaak in een geheimzinnige waas verhuilde kwestie is de vraag naar een evenwaardig taalstatuut in het Belgisch leger, waar het « de facto » bekomen van een billijke taalregeling — zoals we verder zullen zien — merkwaardig lang op zich heeft laten wachten. Wij zullen nu een poging doen om een tipje van deze sluier wat verder op te lichten.

(1) Het bereiken van een taalevenwicht in de verschillende sectoren van het maatschappelijke en politieke leven is niet steeds even snel gegaan. De taalpariteit werd bijvoorbeeld sneller bereikt in de regering (begin zestiger jaren), de centrale administratie (ca. 1965) en het universitair onderwijs (begin zeventiger jaren), en langzamer in het leger en de diplomatie. We spreken in dit verband wel degelijk over taalpariteit (50-50) en niet over wat W. Dewachter « de demografisch normale 60/40 verhouding » noemt. Zie : W. DEWACHTER, Elite-circulatie en maatschappelijke ontvoogding. De Belgische elite tegenover de Vlaamse Beweging. In : *Tijdschrift voor Sociologie*, 1981, nrs 3-4, blz. 239. W. DEWACHTER stelt dan ook : « Het empirisch materiaal (...) wijst uit dat het leger aan een tragere vernederlandsing onderhevig is geweest (de legertop heeft meer weerstand kunnen bieden) dan de politieke sector en de centrale overheidsadministratie. Het leger, zoals de diplomatie, is een meer vaste en minder beweegbare maatschappelijke sector op stuk van elitecirculatie ». (Zie W. DEWACHTER, a.w., blz. 218).

Korte Historiek.

Reeds van bij de Belgische onafhankelijkheid stond men voor het probleem van het taalgebruik in het leger : enerzijds waren er de Besluiten van het Voorlopig Bewind die het exclusieve gebruik van de Franse taal vooropstelden « dans les commandements et l'administration », en anderzijds het artikel 23 van de Belgische Grondwet : « Het gebruik van de in België gesproken talen is vrij ; het kan niet worden geregeld dan door de wet en alleen voor handelingen van het openbaar gezag en voor gerechtszaken ». Taalvrijheid dus, gesteld tegenover het monopolie van de Franse taal (2).

Een eerste wettelijke regeling voor het taalgebruik in het leger vinden we in de wet van 6 mei 1888, gevolgd door deze van 2 juli 1913, die qua principe de nu nog steeds geldende — hoewel herhaaldelijk gewijzigde — wet van 30 juli 1938 zou inspireren : de soldaat moet worden opgeleid in zijn moedertaal. Alleen was er in 1913 — wat de ratio legis betreft — nog geen sprake van gelijkheid. Vóór de wet van 1938 was er ook nog deze van 7 november 1928, die in dezelfde richting ging als deze van 1913, maar waarin wel hogere eisen gesteld werden inzake de talenkennis van officieren (3).

De echte gelijkheidsidee komt er dus pas in 1938. De wet van 30 juli van dat jaar (4) pretendeerde een serieuze vooruitgang op het vlak van de gelijkschakeling der talen in te voeren, wat automatisch een verbetering in het voordeel van de Vlamingen impliceerde. Dat dit niet door de Frans-taligen in dank werd afgenomen, spreekt voor zich. De legerleiding was immers bij wijze van spreken een Franstalig monopolie. Opvallend in deze context is het stemgedrag van de parlementairen bij het totstandkomen van deze wet. De meeste taalwetten werden met een zeer ruime meerderheid in de Kamer aangenomen, en steeds was de meerderheid wat de Vlaamse vertegenwoordiging betreft het grootst, doch de discrepantie met de Waalse vertegenwoordiging bedroeg zelden meer dan 10 %. Wat de taalwetgeving in het leger betreft was de grootte van dit verschil echter enorm : daar waar 95,23 % van de Vlaamse vertegenwoordigers voor het wetsontwerp

(2) Juridisch gezien dienden de Besluiten van het Voorlopig Bewind dan ook als opgeheven te worden beschouwd. We stonden hier dus voor een tegenstelling tussen de feitelijke en de juridische werkelijkheid. Zie in dit verband : H. VLIBERGH, *Gebruik der Talen in het Leger, Administratief Lexicon*, vol. T, blz. 7.

(3) De wet van 1928 ging er wel van uit dat de soldaat volledig in zijn moedertaal diende opgeleid te worden, en verstrakte wel de vereiste talenkennis der officieren, maar legde onvoldoende de klemtoon op de gelijkheid van de twee landstalen.

(4) Wet van 30 juli 1938, zoals gewijzigd bij de wetten van 30 juli 1955, 27 december 1967, 10 juni 1970, 13 november 1974, 13 juli 1976 en bij KB van 15 oktober 1963.

stemden, bedroeg het aantal ja-stemmers voor de Waalse Kamerleden slechts 32,30 % (en voor de Brusselse vertegenwoordiging 64 %) (5). Deze cijfers zijn zeer duidelijk : de tegenstand tegen de gelijkshakeling van de Vlamingen in het leger was blijkbaar zeer groot (6).

Laat ons nu even dieper ingaan op de concrete inhoud van de wet. Centraal staat de verscherpte eis tot talenkennis, en dit zowel wat de eigen moedertaal als wat de « tweede taal » betreft. De regeling wordt het best door J. Vandevelde samengevat : « Van die eerste taal (i.e. de hoofdtal) moet elke actieve officier een grondige kennis bezitten van bij de aanvang van zijn loopbaan (...). Wat de tweede taal betreft, heeft de wet het over verschillende niveaus van kennis : de elementaire kennis, de wezenlijke kennis van de lagere officieren, de wezenlijke kennis van de hoofdofficieren en de grondige kennis ». Elke kandidaat-officier moet van die tweede taal minstens een « elementaire » kennis bezitten (7).

De wet van 30 juli 1938 betreffende het gebruik der talen bij het leger.

De wet van 30 juli 1938 betreffende het gebruik der talen bij het leger (8) heeft een zeer turbulente voorgeschiedenis gehad, getuige het ellenlange en woelige parlementaire debat, waar de twee taalgemeenschappen vlijmscherp tegenover elkaar stonden en waarin de Vlamingen eisende partij waren, teneinde een einde te stellen aan de vroegere Franstalige eentaligheid in de legertop. De wet beoogt inderdaad de gelijkheid van de Nederlandse met de Franse taal in het leger.

Het principe van 1928 — de opleiding van de soldaat in zijn moedertaal — blijft behouden (artikel 19). Een groot twistpunt bleek artikel 10 te

(5) A. MAST, *Overzicht van het Belgisch Grondwettelijk Recht*, Gent-Leuven, 1972, blz. 446. Er dient wel opgemerkt te worden dat — aldus Mast — 62,85 % der Waalse senatoren voor het ontwerp stemden. De verklaring hiervan kan liggen in het feit dat het ontwerp in de Senaat zeer vlug werd behandeld, en dit op de laatste vergadering voor de zomervakantie. Zie : J. VANDEVELDE, *Het taalgebruik in het leger*. In : L. LINDEMANS, R. RENARD, J. VANDEVELDE, R. VANDEZANDE, *De Taalwetgeving in België*, Leuven, Davidsfonds, 1981, blz. 41.

Het voorgaande mag niet de indruk wekken dat enkel Franstalige parlementairen tegen het ontwerp stemden. Het is inderdaad zo dat sommige Vlamingen tegen het wetsontwerp stemden, daar zij vonden dat het voor de Vlamingen niet voldoende waarborgen bood.

(6) Bij dit alles willen wij er hier de nadruk op vestigen dat het wetsontwerp voor de legertaalwet een regeringsontwerp betrof. Het werd ingediend door de toenmalige Defensie-minister Luitenant-Generaal Denis.

(7) J. VANDEVELDE, a.w., blz. 48.

(8) Zoals gewijzigd bij de wetten van 30 juli 1955, 27 december 1967, 10 juni 1970, 13 november 1974, 13 juli 1976 en bij Koninklijk Besluit van 15 oktober 1963. De wijzigingen betreffen vooral modaliteiten i.v.m. de taalexamens en het instellen van de Commissie voor Taalinspectie bij het Leger. De basisprincipes van de wet van 30 juli 1938 bleven echter behouden.

zijn : in de Koninklijke Militaire School komt er in elke sectie een Frans-talige en een Nederlandstalige afdeling, met elk ééntalig onderwijs. Daarenboven bevat elk dezer afdelingen een aantal leerlingen « dat bepaald wordt volgens de vereisten van de kaders der eentalige eenheden en van de legerorganisatie ». Probleem daarbij was : wat als er niet genoeg kandidaten voor een afdeling (lees : de Vlaamse) waren ? Het tekort zou dan worden aangevuld door (toegelaten) kandidaten van het andere taalregime, die erin toestemden de cursussen in de tweede taal te volgen. Het zesde lid van het artikel 10 bepaalt verder : « Het eventueel tekort ener aldus samengestelde afdeling kan, ten titel van overgangsbepaling, en uiterlijk tot einde 1942, gecompenseerd worden door een daarmee overeenstemmende vermeerdering van het aantal leerlingen der andere afdeling ». Hiermee stond de deur voor de tweetaligheid, en voor potentiële misbruiken, nog steeds op een kier...

Globaal genomen werd de wet ervaren als een wezenlijke vooruitgang, maar, zoals H. Elias aanstreept, « waren er zoveel uitzonderingsbepalingen opgenomen dat de achterdeurtjes wijd open stonden voor de tweetaligheid en alles zou komen af te hangen van de geest waarin de wet werd toegepast » (9). J. Vandeveldt noemt de wet dan ook « een typisch Belgische compromisplossing (...). Ze ontgoochelt niet helemaal en toch bevredigt ze gezinszins » (10).

De vraag is hoe deze wet, in de praktijk, een feitelijk taalevenwicht heeft bewerkstelligd doorheen de jaren. Het middel bij uitstek om dit na te gaan is het parlementair verslag, dat krachtens artikel 32 van die wet jaarlijks door de Minister van Landsverdediging moet worden ter tafel gelegd.

Het jaarlijks parlementair verslag.

De controle over de toepassing van de legertaalwet geschiedt enerzijds via een vaste commissie voor taalinspectie (11), waarop hier overigens niet verder kan ingegaan worden (12), en anderzijds via een jaarlijks neergelegd parlementair verslag.

(9) H.J. ELIAS, *Vijftienvintig jaar Vlaamse Beweging 1914-1939*, Deel 4 : *De Vlaamse Beweging in de crisis van het regime. Mei 1936 - september 1939*. De Nederlandsche Boekhandel, Antwerpen, 1963-1965, blz. 76.

(10) J. VANDEVELDE, a.w., blz. 72.

(11) Zie hierover o.m. : K. CALLEBAUT, De Commissie voor Taalinspectie bij het Leger. In : *Tijdschrift voor Bestuurswetenschappen en Publiek Recht*, 1958, nr 5, blz. 332-335 ; R. GEUENS, Het gebruik van de talen bij het leger. In : *Tijdschrift voor Bestuurswetenschappen en Publiek Recht*, 1966, nr 1, blz. 32 ; J. VANDEVELDE, a.w., blz. 69-71 ; H. VLIBERGH, a.w., blz. 31.

(12) De invloed van deze commissie, die in 1955 werd opgericht, is steeds vrij gering geweest. Tot in 1958 werd er trouwens slechts één enkele klacht neergelegd. Daarenboven mag de commissie zelf geen initiatief nemen. Zie : K. CALLEBAUT,

Het is dat parlementair verslag dat wij nu onder ogen willen nemen. Hierbij zullen wij speciale aandacht besteden aan de samenstelling van het officierenkader, en dit wat betreft de lagere officieren (LO), de hoofd-officieren (HO) en de opperofficieren (OO), en nagaan of er binnen deze kaders sprake is van een taalevenwicht, m.a.w. of de proportionaliteit per taalgroep ten aanzien van het globale cijfer der dienstplichtigen werd bereikt (13).

Vooreerst enkele bedenkingen bij « het parlementair verslag ». Dit verslag wordt beurtelings bij de Kamer van Volksvertegenwoordigers en bij de Senaat ingediend (14).

De eerste verslagen, die vanaf 1939 werden gepubliceerd, bevatten weinig bruikbare gegevens. Inzake taalkaders kwam er voorlopig weinig verandering gezien het tekort aan Nederlandstalige kandidaten voor de Koninklijke Militaire School. Ook het tweede verslag, dat van 11 november 1947, bevat weinig adequate informatie voor onze vraagstelling (15, 16). Het is eigenlijk pas vanaf 1955 dat enig statistische houvast inzake de taalverhoudingen verstrekt wordt. Vanaf 1955 wordt een vrij eenvormig statistisch systeem aangehouden voor wat de rest van de jaren vijftig en het begin der jaren zestig betreft. Dit betekent echter niet dat er hiermede voor deze jaren klare informatie op het stuk der taalkaders voorhanden is. Slechts vanaf 1964 is het immers mogelijk een inzicht te verkrijgen in de toestand der taalkaders volgens de opdeling LO - HO - OO. En dan nog moet men het tot 1967 enkel met percenten stellen, dus zonder absolute cijfers. Heeft men dan pas in 1967 geleerd hoe een analytische statistiek dient opgemaakt te worden ? Ongetwijfeld niet. Maar de verdeling LO - HO - OO vertoonde in die tijd een zulk groot taalonevenwicht wat de HO en de OO betreft, dat men (lees : de hoge legerleiding en/of de verantwoordelijke minister) er alle belang bij had de toestand op een globale wijze voor te stellen, zodat de verschillen naar graad minder in het oog zouden springen.

De Commissie voor Taalinspectie bij het leger. In : *Tijdschrift voor Bestuurswetenschappen en Publiek Recht*, 1958, nr 5, blz. 334 e.v.

(13) Hierbij dient een onderscheid gemaakt te worden tussen taalpariteit en evenredig aandeel. Onder pariteit wordt verstaan de half om half verhouding ; onder evenredig aandeel wordt verstaan de verhouding, die overeenstemt met de respectievelijke aandelen van Franstalige en Nederlandstalige miliciens t.a.v. het totaal aantal dienstplichtigen. Het is dit tweede wat W. DEWACHTER noemt « de demografisch normale verhouding », en het is dit criterium dat hier aangehouden wordt. Deze verhouding bedraagt over de jaren heen gemiddeld 60 Nederlandstaligen - 40 Franstaligen. Het percentage Nederlandstalige miliciens bedroeg : in 1955 60,85 %, in 1959 60,43 %, in 1965 60,5 %, in 1970 61,0 %, in 1975 61,4 % en in 1980 61,96 %.

(14) J. VANDEVELDE, a.w., blz. 71.

(15) Wel te verstaan dienen de oorlogsjaren 1940-1944 buiten beschouwing gelaten te worden.

(16) Voor de jaren tussen 1950 en 1954 werden geen parlementaire verslagen gepubliceerd, zodat we voor deze periode over geen cijfergegevens beschikken.

Hoe werd de informatie in het jaarlijks verslag nu concreet verstrekt ? Het eerste verslag, daterend van 1939, stelt vast dat er een tekort is aan Vlaamse leerlingen voor de Koninklijke Militaire School, en dat dit tekort werd opgevuld door Franstalige kandidaten. Tevens wordt er een overzicht gegeven van de promoties voor kandidaat-onderluitenanten ; zie tabel I.

TABEL I

**Taalverhoudingen bij enkele promoties kandidaat-officieren
vlak voor Wereldoorlog II**

	1938	1939
Sectie Artillerie en Genie		
Vlaamse afdeling	2	—
Franstalige afdeling	13	11
Sectie Infanterie en Cavalerie		
Vlaamse afdeling	15	23
Franstalige afdeling	113	110

Documenten van de Senaat, zitting 1939-1940-1944, nr. 26, blz. 6.

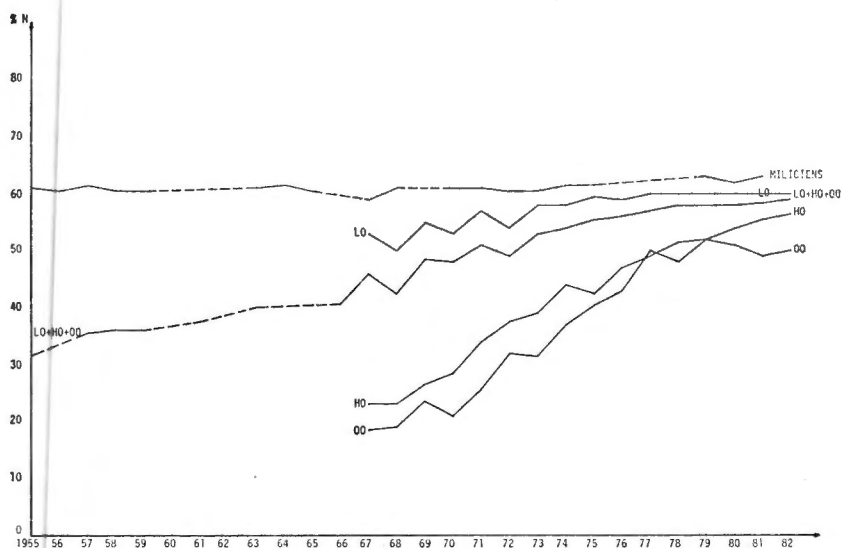
Toch wel een indicator voor de taaltoestand vlak na het totstandkomen van de legertaalwet. Het verslag van 11 november 1947 verstrekt geen preciese gegevens over de samenstelling van het actieve officierenkader per taalgroep en in het verslag van 1 februari 1949 gebeurt dit net zo min. Van 1950 tot 1954 werden er geen parlementaire verslagen gepubliceerd, zodat er geen gegevens beschikbaar zijn. Een eerste, zij het onvolledig inzicht verschaft het verslag van 25 april 1955 (toestand op 1 januari 1955) : het geeft de globale toestand (dus geen rekening houdend met de opdeling LO - HO - OO) van het actief-, aanvullings-, en reservekader der officieren, en dit per legermacht. Hieruit kan men — door eigen berekeningen — tot enkele globale cijfers komen : de verhouding N/F bedraagt 31,7/68,3 %, maar hiermee weet men bij voorbeeld nog niet hoeveel Vlaamse generaals er zijn. Dezelfde werkwijze wordt aangehouden tot 1963. Op dat moment is het globale percentage N/F geëvolueerd tot 40/60 %, maar nog steeds hebben we bij benadering niet het minste inzicht in het kader der LO, HO en OO. Cijfers desbetreffende vonden we wel in de gegevens van de Centrale Administratie van de Krijgsmacht, en dit voor de jaren 1964-1967. Spijtig genoeg betreft het hier voor de jaren 1964-1966 enkel percenten, geen absolute cijfers. Dit betekent dat we pas vanaf 1967, d.w.z. ei zo na dertig jaar na het totstandkomen van de legertaalwet, via publieke bronnen te weten komen hoeveel generaals het Belgisch leger telt, die het Nederlands als voertaal hebben, gesteld tegenover het aantal Franstalige generaals.

De toestand van 1967 tot heden : naar een effectief evenwicht ?

Vanaf 1967 (17) is het dus — zoals hierboven gesteld — mogelijk een inzicht te verkrijgen in de verdeling naar taalgroep van de LO - HO - OO van het actief kader. Laat ons nu de taaltoestand — per categorie — even in ogenschouw nemen.

1. De lagere officieren.

In 1967 bedroeg het percentage LO, met het Nederlands als voertaal, 2933, tegenover 2594 met het Frans als voertaal (hetzij 53,1 % Nederlands-talingen). Dit « Vlaamse aandeel » bedroeg in 1970 56,4 %, in 1975

GRAFIEK I. — Percentage Nederlandstalige lagere officieren, hoofdofficieren en opperofficieren in vergelijking tot het percentage Nederlandstalige militairen in het Belgisch leger (1955-1982).

58,5 %, in 1980 59,6 %, en kwam tot evenwicht in 1982 : 60 % (zie tabel II). Het bereiken van het proportioneel aandeel voor de Vlamingen op dit niveau heeft, vertrekkend van de wet van 1938, dus 44 jaar geduurd. De stijging van het Vlaamse aandeel is vrij lineair gebeurd. Toch dient gesteld dat het onevenwicht bij de LO, in de beschouwde periode, nooit zo flagrant is geweest als bij de HO en OO.

(17) Basisdatum voor 1967 : 15 januari.

2. De Hoofdofficieren.

Het percentage Vlaamse HO bedroeg in 1967 slechts 23,1 %. Met HO wordt hier bedoeld : kolonels, luitenant-kolonels en majoors. In absolute cijfers waren er in 1967 381 Vlaamse HO op een totaal van 1651. Het aandeel steeg in 1970 tot 28,3 %, in 1975 tot 44,9 % (met forse stijgingen in 1971, 1972 en 1974), in 1980 tot 54,4 % en in 1982 tot 56,6 % (zie tabel II). Dit betekent dat, na meer dan veertig jaar, de Vlamingen op dit vlak nog steeds niet beschikken over hun evenredig aandeel HO.

3. De opperofficieren.

En wat nu met de hoogste leger-top ? Hebben de Vlamingen hier hun rechtmatig deel verworven ?

Wanneer men de cijfers van 1967 voor ogen neemt, komt men tot een onthutsende vaststelling : slechts 8 van de 43 generaals zijn Vlamingen (18,6 %), en dit bijna dertig jaar na de inwerkingtreding van de leger-taalwet. Vanaf de jaren zeventig ontstaat er dan een trend naar de gelijk-schakeling : 20 % in 1970, 35,3 % in 1975, 51,2 % in 1980 (zie tabel II).

TABEL II

Bestand van het Belgisch officierencorps per taalgroep,
in absolute cijfers en percenten, van 1955 tot 1982

1 Januari Graad	Taalgroep	1955	1961	1965*	1967*	1970	1975*	1980*	1982*
LO	N abs.	—	—	—	2933	2400	2890	3008	3071
	%	—	—	50,6	53,1	52,8	58,5	60,0	60,0
	F abs.	—	—	—	2594	2144	2047	2035	2049
	%	—	—	49,4	46,9	47,2	41,5	40,0	40,0
HO	N abs.	—	—	—	381	551	794	903	942
	%	—	—	20,7	23,1	29,3	44,9	54,0	56,6
	F abs.	—	—	—	1270	1331	976	756	722
	%	—	—	79,3	76,9	70,7	55,1	46,0	43,4
OO	N abs.	—	—	—	8	11	18	22	23
	%	—	—	14,3	18,6	20,8	35,3	51,0	50,0
	F abs.	—	—	—	35	42	33	21	23
	%	—	—	85,7	81,4	79,2	64,7	49,0	50,0
Totaal	N abs.	2599	3010	—	3322	2962	3702	3933	4036
	%	31,7	37,6	—	46,0	45,7	54,8	58,0	59,1
	F abs.	5590	4992	—	3899	3517	3056	2812	2794
	%	68,3	62,4	—	54,0	54,3	45,2	42,0	40,9

* Deze cijfers gaan terug op gegevens van de Centrale Administratie van de Krijgsmacht, Statistisch Jaarboek van Landsverdediging. De overige zijn geput uit parlementaire verslagen.

Dan komt er weer een kleine daling in 1981 : 45,7 % en tenslotte weer 50 % in 1982. Ook hier is men, na meer dan veertig jaar, nog niet tot de juiste proporties gekomen, hoe duidelijk de vooruitgang de laatste jaren ook is geweest. Op te merken valt alleszins dat, ondanks de klare objectieven van de legertaalwet, het percentage Vlaamse OO in 1970 nog steeds maar 20,8 % bedroeg.

Samenvattend kan men stellen dat de evolutie naar proportionaliteit in twee periodes uiteenvalt : een eerste, die grosso modo gaat van 1938 tot 1970, en waarin de tendens naar de gelijkschakeling zeer traag op gang is gekomen, en een tweede gaande van ca. 1970 tot 1982, waarin deze beweging aanzienlijk is versneld. Toch werd totnogtoe enkel bij de LO het proportioneel aandeel bereikt.

Tot besluit.

Vijfenveertig jaar na het totstandkomen van de wet op het taalgebruik in het leger, die een absoluut evenwaardigheidsstatuut toekende aan beide landstalen, is de toestand grosso modo in evenwicht gebracht, en dit is des te meer zo, naarmate het een lagere officiersgraad betreft.

Het bereiken van het evenwicht heeft een zeer lange tijd in beslag genomen, en de gelijkheidstrend is pas omstreeks 1970 voorgoed op gang gekomen, dit mede onder druk van de Vlaamse pers, ettelijke parlementaire vragen van Vlaamse Kamerleden en Senatoren, en de inzet van drukkingsgroeperingen zoals het Verbond voor Vlaams Overheidspersoneel.

Feit is dat de wet van 1938 lange tijd ineffectief is gebleken, en dit is niet verwonderlijk, gezien vele moeilijkheden reeds van bij de parlementaire bespreking van de wet in 1938 aan de oppervlakte waren gekomen. Voeg daarbij nog het feit dat er ten tijde van het totstandkomen van de wet een uitgesproken antimilitarisme in het Vlaamse kamp bestond, en dat vlak na het totstandkomen van de wet de tweede wereldoorlog is uitbroken, waarbij de wet gedurende meerdere jaren niet kon toegepast worden onder druk der omstandigheden. Daarbij komt dat lange tijd er een manifest tekort aan Nederlandstalige kandidaten voor de Koninklijke Militaire School is geweest, alsook het negatieve effect van de repressie, als reactie op de collaboratie na de tweede wereldoorlog.

Wat verder bij het bestuderen van deze materie in het oog springt, is de uiterst gebrekkige informatie terzake : onregelmatige publicatie der parlementaire verslagen, gebrek aan uniformiteit in statistisch materiaal, en vaak achterhouding van de meest « delicate » cijfers (o.m. door geen cijfers te geven per structuur-onderdeel van het officierencorps) op cruciale punten, door het exclusief verstrekken van globale gegevens. Nu is het wel zo

dat de gebrekkigheid van de statistieken geen typisch tekort is op dit welbepaalde domein, men zou daarentegen van een « Belgische ziekte » kunnen spreken. Daarbij komt dat men nog steeds voor een taboe staat, waar het gaat over het militair apparaat. Eerlijke, toegankelijke en overzichtelijke statistische gegevens vormen een noodzakelijke voorwaarde om de burger in staat te stellen het functioneren van de maatschappelijke structuren waarin hij leeft, kritisch te evalueren. Spijtig genoeg staat men daar nog ver van af.

Summary : Juridical and actual state of the linguistic ratios among the Belgian military officers. A survey 1938-1982.

The linguistic ratios in the Belgian army are regulated by the Act of July 30. 1938. This Act claimed at a complete equality between both important national languages, in order to put an end to the French quasi-monolinguality of the military elite.

Although the 1938 Act has been rather ineffective for more than forty years, the linguistic situation in respect of the Belgian army officers has improved considerably since 1970.

A closer examination reveals that this principal idea of equality has not been realized as to the field officers and the general officers, but that approximately the linguistic balance is attained among the lower officers.

BIJLAGE

Beschikbare cijfergegevens betreffende het bestand van het Belgisch officierencorps, per taalgroep, in absolute getallen en percenten, voor de jaren 1955-1982

Officieren		1955	1957	1958	1959	1961	1963	1964	1965	1966	1967	1968	1968	1969	1970	1970	1971	1972
		(1)	(1)	(1)	(1)	(1)	(1)	(2)	(2)	(2)	(2)	(1)	(2)	(2)	(1)	(2)	(2)	(1)
Lagere	N abs.	-	-	-	-	-	-	-	-	2933	2109	2977	2951	2400	2978	2955	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	48,0	50,6	51,8	53,1	49,9	54,2	55,1	52,8	56,4	57,0	54,1
officieren	F abs.	-	-	-	-	-	-	-	-	2594	2116	2519	2407	2144	2306	2228	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	52,0	49,4	48,2	46,9	50,1	45,8	44,9	47,2	43,6	43,0	45,9
Hoofd-	N abs.	-	-	-	-	-	-	-	-	381	381	370	427	551	469	608	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	17,3	20,7	22,2	23,1	23,2	23,4	26,4	29,3	28,3	34,2	37,3
officieren	F abs.	-	-	-	-	-	-	-	-	1270	1263	1213	1188	1331	1189	1171	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	82,7	79,3	77,8	76,9	76,8	76,6	73,6	70,7	71,7	65,8	62,7
Opper-	N abs.	-	-	-	-	-	-	-	-	8	8	10	12	11	11	14	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	10,3	14,3	17,6	18,6	19,0	20,0	23,5	20,8	20,0	25,5	31,8
officieren	F abs.	-	-	-	-	-	-	-	-	35	34	40	39	42	44	41	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	89,7	85,7	82,4	81,4	81,0	80,0	76,5	79,2	80,0	74,5	68,2
Totaal	N abs.	2599	2889	2853	2888	3010	3114	-	-	2596	3222	2498	3557	3390	2962	3458	3577	-
	%	31,7	35,3	35,7	36,2	37,6	40,0	-	-	40,6	46,0	42,3	48,5	48,3	45,7	49,4	51,0	48,4
	F abs.	5590	5286	5134	5092	4992	4662	-	-	3798	3899	3413	3772	3634	3517	3539	3440	-
	%	68,3	64,7	64,3	63,8	62,4	60,0	-	-	59,4	54,0	57,7	51,5	51,7	54,3	50,6	49,0	51,6

Officieren		1972	1973	1974	1974	1975	1976	1976	1977	1978	1978	1979	1980	1981	1981	1982
		(2)	(2)	(1)	(2)	(1)	(1)	(2)	(2)	(3)	(2)	(2)	(2)	(1)	(2)	(2)
Lagere	N abs.	2897	2947	-	2888	2890	-	2903	2932	2926	2921	2951	2976	3008	2964	3006
	%	57,8	58,1	58,4	58,2	58,5	59,5	59,0	59,0	60,0	60,0	59,7	60,0	60,0	59,9	60,0
officieren	F abs.	2112	2126	-	2070	2047	-	1985	2018	1989	1948	1990	2003	2035	1985	2020
	%	42,2	41,9	41,6	41,8	41,5	40,5	41,0	41,0	40,0	40,0	40,3	40,0	40,0	40,1	40,0
Hoofd-	N abs.	672	653	-	745	794	-	735	787	809	847	847	865	903	924	929
	%	37,5	38,8	44,0	42,2	44,9	42,5	47,0	47,0	49,0	51,5	51,2	52,0	54,0	55,6	56,6
officieren	F abs.	1120	1030	-	1020	976	-	881	904	844	797	806	790	756	739	741
	%	62,5	61,2	56,0	57,8	55,1	57,5	53,0	53,0	51,0	48,5	48,8	48,0	46,0	44,4	44,0
Opper-	N abs.	14	15	-	16	18	-	16	18	21	21	21	23	22	20	21
	%	28,6	31,3	37,0	32,0	35,3	40,5	43,0	40,0	50,0	47,7	47,7	52,0	51,0	48,8	46,0
officieren	F abs.	35	33	-	34	33	-	21	27	21	23	23	21	21	21	25
	%	71,4	68,7	63,0	68,0	64,7	59,5	57,0	60,0	50,0	52,3	52,3	48,0	49,0	51,2	54,0
Totaal	N abs.	3583	3615	-	3649	3702	-	3694	3737	3756	3789	3819	3864	3933	3908	3956
	%	52,3	53,1	54,0	53,9	54,8	55,7	56,0	56,0	57,0	57,8	57,5	58,0	58,0	58,7	59,0
	F abs.	3267	3189	-	3124	3056	-	2887	2949	2854	2768	2819	2814	2812	2745	2786
	%	47,7	46,9	46,0	46,1	45,2	44,3	44,0	44,0	43,0	42,2	42,5	42,0	42,0	41,3	41,0

(1) Documenten van de Kamer of Documenten van de Senaat.

(2) Statistisch Jaarboek van Landsverdediging.

(3) De Standaard, 24 april 1979.

